

Motion till riksdagen

1988/89:A413

av Larz Johansson (c)

Regionalpolitiska insatser i Södermanlands län

Den rådande högkonjunkturen har satt sin prägel på utvecklingen av näringsliv och arbetsmarknad även i Södermanlands län. Arbetslösheten är låg – den lägsta på 80-talet – och efterfrågan på arbetskraft är hög. Den tidigare ogynnsamma befolkningsutvecklingen har förbytts i en, visserligen blygsam, men ändå positiv utveckling. Den alltjämt pågående strukturomvandlingen av länets industri har resulterat i en förbättrad lönsamhet.

Trots denna positiva utveckling finns det fortfarande problemområden. Länet lider fortfarande av en besvärande utflyttning av ungdomar. Detta medför att befolkningsstrukturen på sikt blir än mer ogynnsam med en mycket hög andel äldre, vårdkrävande invånare. Länet är underförsörjt på högre utbildning vilket är den största orsaken till att ungdomarna flyttar. Förvärvsfrekvensen hos kvinnor är låg, ca 2 % under riksgenomsnittet. Länets kommunikationer är fortfarande bristfälliga – framför allt gäller detta delar av den spårbundna trafiken.

Det regionalpolitiska utvecklingsarbetet i länet bygger på den grundsyn som utarbetats för de statliga länsorganen och för utvecklingsfonden. Denna grundsyn utgår ifrån att länets befintliga resurser och outnyttjade möjligheter skall tas tillvara och att arbetet skall präglas av en helhetssyn där hänsyn tas till miljö, hälsa och säkerhet.

För att detta arbete skall kunna drivas vidare med framgång krävs dock att betydligt ökade resurser ställs till länets förfogande för regionalpolitiska insatser. Om länsorganen ges tillräckliga resurser för att främja en positiv utveckling så undviker man eljest kommande stora påfrestningar på samhällsekonomin i kommande lågkonjunkturer. Ur samhällsekonomisk synpunkt är det väl använda pengar att ge denna "hjälp till självhjälp" istället för att i ett annat läge tvingas gå in med stora resurser för att avhjälpa akuta kriser. Södermanlands län har goda utvecklingsmöjligheter som bör tas tillvara i hela folkhushållets intresse.

I det följande kommer jag att peka på några områden där ökade regionalpolitiska medel skulle komma väl till pass.

I de allra flesta fall kan länsorganens resurser ändå bara räcka till att initiera, utreda och stimulera en viss utveckling. Oftast krävs det sedan betydande investeringar som kan ske med statliga, kommunala eller privata medel. Många gånger handlar det också om olika kombinationer av intressenter. Det viktiga är att inga möjligheter lämnas oprovade.

Egen högskola

Mot. 1988/89
A413

För närvarande ingår Södermanland, tillsammans med Västmanlands län, i den region som utgör basen för högskolan Eskilstuna/Västerås. I förhållande till sitt upptagningsområde är den en av landets minsta regionala högskolor. På otillräckliga statliga resurser har högskolan tvingats till en orimligt hög andel uppdragsutbildning, finansierad med externa medel.

En rimlig målsättning som är på väg att uppfyllas för landet i övrigt, är att varje län har sin egen högskola. Så borde det vara också för Södermanland och högskolan i Eskilstuna/Västerås bör alltså delas. Samtidigt måste högskolan ges betydligt ökade statliga resurser så att utbudet av allmänna grundutbildningslinjer kan öka. Även lokala linjer och fristående kurser behöver ett kraftigt tillskott. Att satsa på ökad högskoleutbildning inom länet är det enda sättet att få ungdomarna att stanna kvar i Södermanland.

Andelen av en årskull som går vidare till högre studier ligger i vårt län under 20 % medan det t.ex. i Uppsala län är 32 %. Tillgängligheten till högskoleutbildning på nära håll är en viktig faktor då det gäller att öka denna andel.

Satsa på järnväg

För att öka länets tillgänglighet, för att öka arbetskraftsutbudet, för att öka tillgängligheten till utbildningsutbudet etc. är tillgången till goda kommunikationer av stor betydelse. Om man samtidigt i första hand satsar på att bygga ut den spårbundna trafiken så når man också betydande miljöfördelar.

En utbyggd Svealandsbana, återupptagen persontrafik på TGOJ-banan Flen/Oxelösund och tågstopp i Vingåker och Vagnhärad är några av de mest angelägna objekten. En medveten satsning på de spårbundna kommunikationerna kan också bidra till att lätta trycket på väginvesteringar och vägunderhåll.

Vägar

Fortfarande återstår betydande väginvesteringar på de stora Europavägarna genom Södermanland. Väg E3 håller i förhållande till trafikvolymen en mycket låg standard och är också hårt olycksdrabbad. Väg E4, som har stor betydelse såväl nationellt som internationellt är ännu inte fullt utbyggd genom länet och beräknas inte heller bli det förrän i mitten av 90-talet.

Vid sidan av dessa angelägna väginvesteringar av riksintresse så har Södermanland också den längsta sträckan riksvägar av låg standard av samtliga rikets län. En orsak till detta är att tidigare utbyggnader av väg E4 tagit merparten av länets anslag för riksvägar. Denna eftersläpning måste nu åtgärdas. Det finns även stora behov på de tvärgående vägarna genom länet och på de många broarna av äldre årgång.

Fortsatta insatser för Oxelösundsområdet

Med stöd av de särskilda resurser som ställdes till förfogande i samband med omstruktureringen av SSAB har länsstyrelsen tillsammans med berörda kommuner och intresseorganisationer bedrivit ett projekt "Utveckling och

framtid i Oxelösund/Nyköping. Bl. a. har ett åtgärdsprogram tagits fram som omfattar näringsliv, turism, statliga utlokaliseringar, högskoleutbildning och kommunikationer. Till den senare delen hör bl. a. utveckling av Oxelösunds hamn och färjetrafik till viktiga Östersjöhamnar.

Vidare är det angeläget att nu komma igång på allvar med det s.k. Östersjömuseet som, förutom att vara ett museum, också kan utvecklas till ett centrum för forskning och dokumentation av Östersjöns ekologiska utveckling.

Det är angeläget att länsstyrelsen har resurser att fortsätta de särskilda insatserna i Oxelösundsområdet eftersom kommunen fortfarande lider av en besvärande befolkningsminskning.

Hela Södermanland skall leva

Inom ramen för det riksomfattande projektet "Hela Sverige skall leva" har länsstyrelsen givit medel till LRF och Vuxenskolan för att stötta landsbygdsutvecklingen i länet. Detta har i sin tur resulterat i ett stort antal studiecirklar och projekt av vilka många bara är i ett inledande skede. Avsikten är nu att redovisa ett handlingsprogram för det fortsatta arbetet med landsbygdsfrågorna.

Miljöskydd och miljövard

Åtgärder för miljöskydd, dvs. kontroll, tillsyn, tillståndsgivning etc måste gå hand i hand med miljövardande åtgärder. Då först kan resultatet bli en bättre miljö. Allt detta förutsätter också att man har goda kunskaper om det faktiska tillståndet i miljön och därför är den miljöanalys som länsstyrelsen nu arbetar med av stor vikt. Det är dock viktigt att påpeka att länsstyrelsen måste ha tillräckliga resurser för dessa nya arbetsuppgifter för att det nödvändiga tillsynsarbetet inte skall bli lidande. Resurser både i form av fast anställd personal och rörliga resurser för speciella arbetsuppgifter måste skapas.

Redan i dag är dock belastningen på den sörmländska miljön så stor att det till varje pris gäller att avvisa nya föroreningskällor. För flera av de stora företagen med miljöstörande verksamhet gäller att utsläppen till mark, luft och vatten måste nedbringas. Särskilt viktigt är att komma tillrätta med utsläppen av försurande ämnen, freoner och dioxiner. Likaså måste övergödningen av sjöar och vattendrag minskas radikalt.

Den "gröna" miljövarlden

Till miljövarlden hör också värden av kulturhistoriska objekt och miljöer. I Södermanland finns det gott om värdefulla kulturmiljöer: fornlämningar, kulturlandskap, byggnader och parkanläggningar. Skyddet och underhållet av dessa kulturhistoriskt intressanta miljöer har under lång tid varit baserat på olika slag av arbetsmarknadspolitiska insatser, främst beredskapsarbeten. När vi nu befinner oss i ett mer gynnsamt arbetsmarknadsläge faller dessa resurser bort utan att ersättas av något annat.

Det kan inte vara rimligt att just det förhållandet att vi befinner oss i en

högkonjunktur skall innebära att vi eftersätter kulturminnesvården och vården av det gamla odlingslandskapet.

Mot. 1988/89
A413

Energiförsörjning

I länsstyrelsens allmänna samordningsroll ingår att följa utvecklingen på energiområdet och att vara med vid planeringen av energiförsörjningen, inte minst inför den förestående kärnkraftsavvecklingen. Länsstyrelsen kommer att studera förutsättningarna för olika energialternativ inför framtiden. I det sammanhanget är det särskilt viktigt att beakta de olika energialternativens miljöeffekter och deras påverkan på kulturlandskapet.

Livsmedelsförsörjning

Södermanland är ett jordbrukslän med en allsidig produktion och ett välstrukturerat jordbruk. Närheten till de stora befolkningsskoncentrationerna i Stockholmsområdet och Mälardalen ger också goda avsättningsmöjligheter utan långa och dyra transporter. Många av dessa fördelar borde kunna utnyttjas på ett bättre sätt t ex genom fältmässig produktion av bär och grönsaker och genom alternativodlade livsmedel.

Ett allvarligt bekymmer är dock att länet praktiskt taget saknar en egen livsmedelsindustri för förädling av jordbrukets produkter. Detta, tillsammans med det faktum att de stora lagercentralerna som förser dagligvaruhandeln med varor också är belägna utanför länets gränser, minskar försörjningstryggheten i händelse av ett krisläge. Även dessa frågor måste beaktas i det fortsatta utvecklingsarbetet för länet.

Behov av ökade regionalpolitiska resurser

Under de senaste tio åren har länsstyrelserna förfogat över särskilda resurser för regionalpolitiska åtgärder. För Södermanlands del uppgår det samlade beloppet för innevarande budgetår till 6,5 milj. kr.

Detta anslag omfattar olika åtgärder: investeringsbidrag, företagsutveckling, glesbygdstöd och projektverksamhet. Med tanke på det stora behov som finns är totalsumman helt otillräcklig. Ett anslag på ca 15 milj. kr. vore en mer rimlig nivå som skulle ge länsorganen bättre möjligheter att fullgöra sina uppgifter.

Hemställen

Med stöd av det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av regionalpolitiska medel för Södermanlands län.

Stockholm den 18 januari 1989

Larz Johansson (c)